

САНГА ОЛОХ

№ 40 (12019) • Алтынны 10 күнэ, 2025 сыл, бээтинсэ • 12+

Бу
нүөмүргэ

Кэпсиэхпин баҕарабын

Биир бастын полиграфиспыт,
ытыктыыр киһибит—Светлана
Монастырева/3

Интервью

Кэскиллээх кондитердын
кэпсэтиим/4

Иһирэх тылынан

Угуйар сулус буолан
тыгыаҕа/5

Олохтоох көбүлээһини өйүүр бырайыак – тыа сирин сайдыыта

Бырайыак. Быйылгы мунньахха 5 бырайыак
көрүлүннэ/2

Мунньах түгэнэ. //СЭМЭН ЖЕНДРИНСКЭЙ ХААРТЫСКАБА ТҮҮЭРИИТЭ.

Тэттик

Национальной, федеральной бырайыактар олоххо кирииллэр

Улуус баһылыга Степан Саргыдаев А.П. Гоголев аатынан искусство оскулатыгар, А.А. Саввин аатынан түмэлгэ уонна И.Н. Винокуров аатынан «Айылгы» НАДь сылдьан, миэстэтигэр үлэни-хамнаһы билистэ, тус сыаллаах субсидиянан матырыйаалынай-технической базаны хангатыыга туох үлэ барбытын көрдө-иһиттэ.

Ол курдук, «Семья» национальной бырайыак уонна «Культура малой Родины» федеральной партийнай бырайыак чэрчитинэн 2025 сылга субсидия ылбыт тэрилтэлэрбит «Айылгы» оройуоннаабы норуот айымньытын дьиэтэ 1 мөлүйүөн 700 тыһыынча солкуобай суумалаах үбүнэн уот, тыас-уус оборудованиетын ылыммыт.

Чурапчытаабы оҕо искусство оскуолата 2,5 мөлүйүөн солкуобай үбүнэн туһанан муусука инструменнарынан, миэбэлинен уонна уот, тыас-уус оборудованиеларынан хааччыммыт.

История уонна кыраайы үөрэтэр түмэлгэ 5 мөлүйүөн солкуобай үбүнэн витриналар онгоһуллубуттар, оборудованиены ылыммыттар.

Бэтэринээрдэр түбүктээх үлэлэрэ саҕаланна

Бу күннэргэ Чурапчы улууһугар сылгыга күһүнгү былааннаах үлэлэр ытыллыа тураллар.

Чурапчы бэтэринээрийэтин эмитиер салаатын үлэһиттэрэ, сэбиэдиһсэй, бэтэринээринэй быраас Саргылана Пермякова, Анастасия Дьячковская, Алена Неустроева Чурапчы нэһилиэгэр сылгы үөрдэриттэн хаан боруобаларын ылары саҕалаатылар.

Хаан боруобатын чинчийэн, сылгы араас ыарыыларын быһаарыахтара.

Учууталларбыт ситиһиилэрэ

СӨ үөрэҕириитин туйгуна, Бүтүн Арассыыйатаабы төрөөбүт тыл, литэрэтиирэ учууталларын куонкуруһун лауреата Сардаана Гоголева өр кэмгэ үрдүк таһаарылаахтык үлэлээн, Арассыыйа бастын учууталларыгар ааттанар чиэскэ тигистэ.

Өрөгөйдөөх ситиһии наҕараадатын СӨ Бырайыыталыстыбатын Бэрэссэдээтэлин солбуйааччы Анатолий Семенов илииттэн тутта.

Оттон Саха Өрөспүүбүлүкэтин Ил Дархана А. С. Николаев олохтообут "Бастын педагог-настаабыннык" бириэмийэтин П.М. Васильев аатынан Соловьев орто оскуолатын тириэньэрэ Иван Чиркеев тутта.

Иван Иванович — дьингнээх уһууааччы буоларын кини үөрэнээччилэрин үрдүк ситиһиилэрэ, эдэр педагогтары кытта баай уопутун үллэстиитэ туоһулулар.

Түөйэ түөлбэтигэр үөрүүлээх түгэн тосхойдо

"Боотурдар түһүлгэлэрэ" бырайыак РФ бэрэсидьиэнин граныгар кыйыыны ситиһэн, Арассыыйа пуондатын нөҥүө көмөнү ылары ситистэ. Бырайыак Ольга Кардашевская «Коркинец» уопастыбаннай тэрилтэтин салайытынан олоххо кирийдэ. Тутуу үлэтин бэдэрээччит Филипп Монастырев толору онордо. Тупсабай көстүүлээх спортивнай былаһаакка дьон биһирэбилин ылла.

Алтынны 3 күнүгэр былаһаакканы үөрүүлээхтик аһан, аалай кыһыл лиэнтэни быстылар.

Чурапчыга күн-дьыл туруга

Алтынны
10 күнэ
БЭЭТИНСЭ

-6° -11°

Алтынны
11 күнэ
СУБУОТА

-4° -11°

Алтынны
12 күнэ
БАСКЫҤАНЫНА

-2° -13°

Алтынны
13 күнэ
БЭНИДИЭННИК

-4° -12°

Алтынны
14 күнэ
ОПТУОРОННЬУК

-6° -12°

Алтынны
15 күнэ
СЭРЭДЭ

-6° -11°

Алтынны
16 күнэ
ЧЭППИЭР

-6° -12°

Өрөспүүбүлүкэ сонуннара

Конституция хамыһыйатын мунһаҕа ытылынна

Айсен Николаев Конституция хамыһыйатын мунһаҕын ытта. Былаас ситимин тэрийиҕэ уларытылары киллэрэр Өрөспүүбүлүкэ Төрүт сокуонун барылын көрдүлэр. Көбүлээһин федеральнай сокуонга сөп түбэһиннэргэ туһуланар. Ил Дархан Саха сиригэр икки таһымнаах олохтоох сайайыны оннунан хааларын туһунан бэлиэтээтэ. Сокуон барылынан Төрүт сокуон 22, 72, 76, 97, 100 уонна 101 ыстатыйаларыгар саҕа федеральнай сокуонга сөп түбэһиннэрен, уларытылар кириэхтэрэ, ол иһигэр Ил Дархан сорох боломуочуйалара чуолкайданыахтара.

«Кыайыыга – бииргэ!» өрөспүүбүлүкэтээҕи хамыһыйа сүбэ мунһаҕа буолла

Мунһаҕы Ил Дархан ытта. Байыастары тэриллэринэн эбии хааччыйы, волонтердар үлэлэрин тула боппуруостары көрдүлэр. Хотугулуу-Илинги пуонда уонна добровольческой хамсааһынар көмөлөрүнэн 117 тизхиникэ уонна 120 уонна гуманитарнай көмө ытылынна. Итиэннэ Донбасс Докучаевскай куораттарыгар инфраструктура бырайыактарын олоххо киллэри боппуруостарын көрдүлэр. 9 эбийиэк чөлүгэр түстэ, өссө үс эбийиэккэ үлэ барар.

Ил Дархан Счетнай палаата эспиэрдиир- ырытар тэрээһинин түмүгүнэн мунһах ытта

Мунһахха тизхиниичэскэй өттүнэн холбоноллоро табыгастаах элбэх кыбартыралаах дьиэлэргэ счетчиктары туруоруу сыл аайы хомунаалынай өнгө субсидиятыгар 2,5 млрд солк. диэри кэмчилиэн сөбүн туһунан иһитиннэрдилэр. Ырыты кэрдөрөрүнэн, 2022–2024 сылларга уонна 2025 сыл бастакы биэс ыйыгар тарыыптар араастаһыларын сабыыга төлөнөр субсидия уопсай суумата 104 млрд солк. тэннэспит. 2022 сылга 28 млрд солк. этэ, онтон 2024 сылга 40 млрд солк. тийэ улааппыт. Билигин элбэх кыбартыралаах дьиэлэр учуоттуур прибордарынан 50%-ра эрэ хааччыллан тураллар. Айсен Николаев кыһалҕаны быһаарбатахха, бүддьүөт уонна ОДКХ тэрилтэлэрин ноҕоруускалара үрдүү туруобун бэлиэтээтэ.

Ыраахха ытыыга дойду Сэбилэниилээх Күүстэрин снайпингга чөмпүйэнэтин үһүс аһаҕас турнира тэрилиннэ

Айсен Николаев «Сулус» полигонга Сэбиэскэй Сойуус Дьоруойа Федор Охлопков аатынан ыраах дистанцияны ытыыга дойду Сэбилэниилээх Күүстэрин снайпингга чөмпүйэнэтин үһүс аһаҕас турнирын түмүктэни тэрээһинигэр кытынна. Турнирга 124 киһи күрэхтэстэ, ол иһигэр байыаннай дьайы кыттылаахтара, Оборона министриэтибэтин, силовой структуралар үлэһиттэрэ, гражданскай дьон. Икки күннээх тыһааһыннаах киирсии түмүгүнэн күнүскү ытыыга кыайылаахтарынан Эбээн Быгантайтан төрүттээх Михаил Ефимов уонна Бүлүү Хампатытан төрүттээх Леонид Архангельскай ааттан-нылар. 2000 м иккис ытыынан Ылан, бастакы миэстэҕэ табыстылар, массыына бириһинэн наҕараадаланнылар. Түүннү ытыыга 44 паара кыттыбытыттан, 21 паара финалга табыста, онтон түөрдэ – Саха сириттэн. 2100 миэтэрэттэн сыалы табан, полигон саҕа рекордун олохтообут Физрук уонна Ридик паарата бастаата. Саха сириттэн бастын – 1800 м – көрдөрүүлээх Александр Данилов уонна Дыгын Попов төрдүс миэстэ буоллулар.

Турнир көннөрү күрэхтэһии эрэ быһыытынан ытыллыбат, бу туох-ханнык иннинэ биһиги дьоруойдарбыт сырдык ааттарыгар, кинилэр хорсун быһыыларыгар сүгүрүйүү. Ийэ дойдуга бэринилээх буолуу көлүөнэттэн көлүөнэҕэ бэриллэрин туоһута буолар. Кэлэр өттүгэр күрэхтэһии дойдулар таһымнарыгар тахсар кыахтанна.

СӨ Ил Дарханын уонна
Бырабыыталыстыбатын пресс-сулууспата.

Олохтоох көбүлээһини өйүүр бырайыак – тыа сирин сайдыыта

Бырайыак. Быйылгы мунһахха 5 бырайыак
көрүлүннэ

Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ

Кэлинги сылларга Саха Өрөспүүбүлүкэтин Олохтоох көбүлээһини өйүүр бырагыраама тыа сиригэр олохтоох дьаһаҕын сайыннарыыга тупсарыыга улахан өйөбүл буолар.

Бу күннэргэ быйылгы Олохтоох көбүлээһини өйүүр бырагыраама мунһаҕа Александр Федотов аатынан элбэх өнгөнү онорор спорт уораҕайыгар ытылынна. Барыта 1100 киһи кытынна. Мунһах модераторунан Семен Ноговицын буолла. Кыттыны ыллылар: Чурапчы нэһилиэгин баһылыга Владимир Сивцев, Чурапчы улуунун баһылыгын социальнай боппуруостарга солбуйааччы Мария Кронникова. Мунһах хаамытын сэкирэтээринэн Чурапчы улуунун дьаһалтатын экономическай сайдыытын салаатын сүрүннүүр исписэлийнэ Анна Листикова үлэлээтэ.

Олохтоох көбүлээһини өйүүр бырагыраама 2017 сылтан саҕалаан, Чурапчы нэһилиэгэр 20-тэн тахса бырайыак олоххо киирдэ. Онно көрүллэр үп, сүрүннээн, сайынны уу ситимин тардыыга, уулуссалары сырдаттыыга, сатыы сылдыар дьон тротуардарыгар, социальнай эбийиэктэр хапытаалынай өрөмүөннэригэр, оҕо оонньуур былаһааккаларын тутууга туһуланаллар.

Быйыл Мурун Тыымпыйа түөлбэтигэр, дьон хаамарыгар анаан, тимир күргэ 2-с түһүмэҕэ оҕоһулунна. Иван Кандинскай аатынан «Айыллаан» култуура киинин иннигэр тизхиникэ турар парковката кутулунна итиэннэ «Куоҕалы» ТОС-ка Куоҕалы, Күн Дьырибинэ, Субуруускай аатынан уулуссаларга са-

йынны уу ситимэ тардылынна.

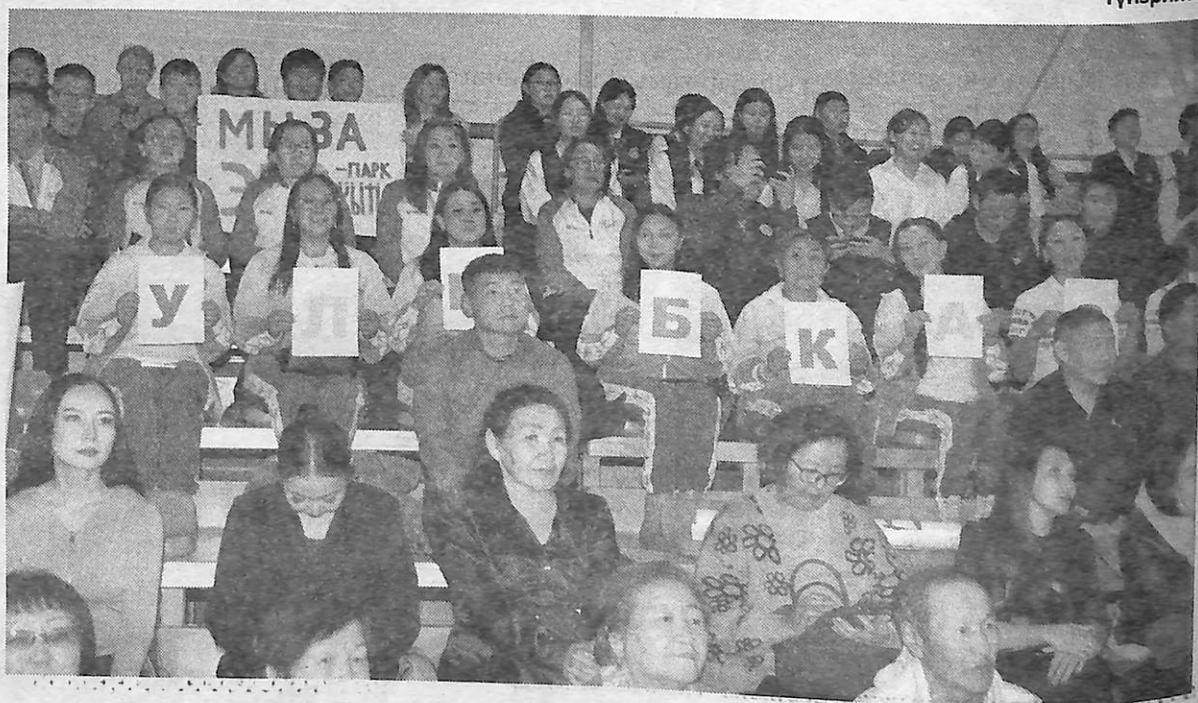
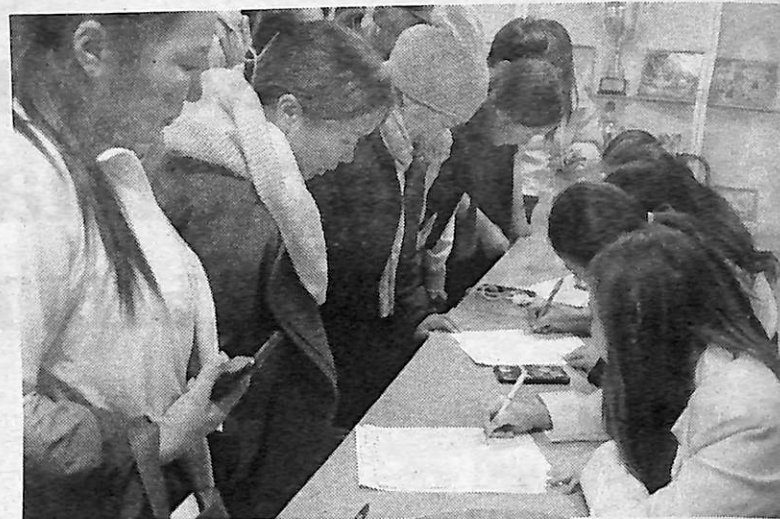
Оттон эһиилги 2026 сылга олохтоох нэһилиэнньэ өйүүр бырагыраама тыа сиригэр олохтоохтортон эрдэттэн киирбит бырайыактары ааттаталаахха: Октябрьскай уулусса 19/1 уонна 23 нүөмэрдээх элбэх кыбартыралаах дьиэлэр тизгэннэрин күрүүлээһин, Поликарп Бараханов аатынан култуура уонна сынньалаҥ пааркатын уотунан сырдатты, «Куоҕалы» ТОС, Буойуна түөлбэтигэр сайынны уу ситимин тардыы, Степан Макаров аатынан Чурапчы гимназиятын иһинэн «Ай-ти Технопарк» тутуутун салҕааһын, Күрүө тумуска «Кытыл» эко-паарканы оноруу, олоххо киллэри.

Манна олохтоохтор аатта-

рыттан Таисия Брызгаева, Михаил Степанов, Юрий Слепцов, Екатерина Макарова уонна Владислав Горохов тус санааларын эттилэр.

Бу үөһээ ааттаммыт 5 бырайыак эһиилги кункурууска кытарга «сөпсөһөбүт уонна кыайар түгэнигэр үбүнэн кыттыһабыт» диэннэ 1000-тан тахса киһи бука бары илиилэрин уунан куоластаатылар.

Ааптар хаартыскаҕа
түһэриитэ.

Биир бастын полиграфисты, • ытыктыыр киһибит—Светлана Монастырева

Кэпсиэхпин баҕарабын. «Сага олох» төрүттэммит күнүн көрсө киэн туттар
дьоммутун сырдатабыт

1931 сыллаахха алтынны 15 күнүгэр Чурапчы улуусу-гар хаһыат бастагы нүөмэрэ тахсыбыта. Ол күнтэн ыла "Сэссэлисимэ суолуттан" сиэттэрэн, "Сага олоххо" үктэнэн, бу кэмнэр тухары улуустаагы хаһыаппыт тигинин быспакка бэчээттэнэн кэллэ.

Билигин үйэбит сайдан, киһи өрөспүүбүлүкэҕэ, Аан дойдуга да буола турар быһыыны-майгыны, үгүс-элбэх сонуну куйаар ситимиттэн билэ олодохпут. Оттон урукку кэмнэ саха киһитигэр биир да сонуну-нуомаһы сыыска түһэрбэккэ ааҕар, саҕаны арыйар, баар балаһыанньаны билсэр кыагы биэрэр кырдыктаах, аптарытыаттаах сүрүн тымырынан хаһыат буолара. Ааҕааччыларга сойбот сонуну тиэрдэр туһугар түүннэри-күнүстэри күүстээх үлэ барара. Бүгүн ыстатыйа сурыйуута, балаһалары тангы, быһатын, хаһыат онгоһуллуута бүттүүнэ көмпүүтэр нөҥүө буолбутун аанньа, ааспыт эрэ үйэ бүтүөр диэри, баара-суоҕа 30-ча сыллаахыта букатын атын, барыта илии үлэтэ буолара. Наборщик, линотипист, метранпаж, наладчик, печатник идэлээх үлэһиттэрэ суох хайа да типография, эрдээксийэ табыллыбат этэ. Хаһыат шрибэ илиинэн талыллан, таныллан халыыпка хааланара.

ССРС Бэчээтин туйгуна, Хаҥалас улуусун Улахан Аан нэһилиэгиттэн төрүттээх Светлана Павловна Монастырева "Сага олоххо" 1971 сыллаахха Новосибирскайдаагы полиграфистары үөрэтэн таһаарар профтехучилищени бүтэрэн, анал үөрэхтээх бэчээттээччи быһыытынан типография үлэтин саҕалаабыта. "Оччолордоо үгэһинэн оскуола кэннэ икки сыл ыанньыксыттаан баран, издательскай дьыалаҕа судаарыстыбаннай кэми-

тиэккэ (Госкомиздат) сэкиритээр-машинисткалаабытым. Онно үлэли олодохпуна салайааччы: "Икки сыллаах печатник үөрэҕэ баар эбит, Новосибирскай куоракка. Онно үөрэнэ барыаххын баҕарабын дуо?",—диэтэ. Мин печатник диэн машинистка үлэтигэр сыһыаннаах, көннөрү тиэкиһи массынгаҕа бэчээттир курдук санааммын сөбүлэстим. Өссө эбитин, мийгин анараа үөрэнэ сылдьар саха устудьуоннарыгар баһаатай курдук анаан ыттылар. Онон биир суумкаҕа малбын хааланан, кыра харчыланан Новосибирскайга көппүтүм. Аэропорка баар дьонтон ыйдаран, ыйыталаһан, куорат киинигэр киирэн, син үөрэнэр сирбин булан тийибитим. Бастаан, уопсайга икки нуучча кыһын кытта аҕыйах күн олохтоотум, онтон сахалары кытта билсэн кинилэргэ көспүтүм. Ол курдук, бэйэм да билбэппинэн, хаһыат бэчээттээччи үөрэҕэр киирэн, идэбин баһылаабытым. Судаарыстыбаннай быраактыкабын Кэбээйи улуусун Сангаарыгар хаһыат эрдээксийэтигэр ааспытым. Онтон характеристикабын туппутунан, үөрэнэр кыһабыр хамыһыһа иннигэр судаарыстыбаннай экссэмемин туттарытым. Арай хамы-

һыа чилиэннэрэ характеристикабын илии-илиилэригэр бэрсэн, сыһыан туран ааҕаллар. "Бу кумааҕыгын бэйэҥ аахпытун дуо?",—дииллэр. Мин, көнө киһи, төрүт арыан көрбөккө биэрдэҕим дии. Инньэ диэн эпиппэр бэйэлэрэ да соннуйдулар быһыылаах. Ол характеристиканы тыл тылыгар өйдөөбөппүн эрэри ис хоһооно "Плохой работник. Не слушается, приходит и уходит, когда захочет",—диэн курдук эбит. "Манньык характеристикалаах дьэ, ханна үлэли бараҕын",—диэн хамыһыһа да мунаахсыда. Бээ, ол хойутурум диэн биричиинэлээх этэ ээ. Сангаарга быраактыкаланар кэмнэр гостиницаҕа олохтоотум атын үлэһиттэри кытта. Ол дыахталлар быыстала суох ыалдьыт, бырааһыннык бөҕө буолаллар. Онон түүннэри үөрэн-көтөн, күлэн-салан мийгин утуппаттар, сорох ардыгар сарсыарда диэкинэн биэрдэ утуһабын, ол иһин нөҥүө күн үлэбэр хойугаан хаалахтыбын. Чэ, ол да буоллар төттөрү дойдубар тийибиппэр: "Чурапчыга улуус хаһыатын бэчээтти барар буоллун, бэчээттээччилэрэ кэлиэр диэри икки нүөмэри таһаарарга көмөлөһөн кулу",—диэтилэр. Сыһыа ол икки нүөмэр, Чурапчы эрдээксийэ-тэ олохтотум үгүс үтүө сылларын анаабыт тапталлаах тэрилтэм, Чурапчы бэйэтэ иккис дойдум буоллахтара",—диэн Светлана Павловна билиһиннэрэр. Кини манна олохун аргыһын көрсөн ыал буолан, оҕолоро күн сирин көрөн, типографияҕа 30 сыл таһаарылаахтык, олус бэриниилээхтик үлэлээн бочуоттаах сынньаланна тахсыбыта. Билигин бары ытыктыыр бэтэрээммит Павловна күн солото суох түбүгүрэр, оҕуруота-аһа, иһэ-күүһэ толору киһи.

Кини "Сага олоххо" үөрэнэн ылбыт идэтинэн бастын бэчээттээччи, типография үлэтин барытын баһылаабыт полиграфист бэрдэ буолбута. Оччолорго дириэктэр Петр Михайлович Массаев этэ. Кэлэктиип иллээх-эйлээх, биір дьыа кэргэн курдук күргүөмнээх үлэ үөһүгэр сылдьара. "Хаһыаты түүннэри бэчээттир эбитит. Миэхэ ол төттөрүтүн табыгастаах курдуга. Тоҕо диэтэр, оҕолор кыраларыгар кинилэри дьыссааттан ылан, аһатан, бэрийэн баран үлэли барарым. Хаһыат онгорор, бэчээттир билиһини курдук судургу буолбатах этэ. Хаһыат ыстатыйата барыта бэрэбиэркэлэнэн, көннөрүллэн, эрдээктэр сибиэркэтин аһан, сибиһиэс буукубаларынан таныллан

халыыпка угуллара. Онтон дьэ, бэчээккэ барара. Бэчээттир массыынам моһуоктаабатаҕына, син аҕыйах чааһынан бүтэрэр этибит. Үлэбин олус сөбүлүүр этим. Туох эрэ мэхэй, моһуок үөскээтэҕинэ өссө тэбэһирэн туран үлэлирим. Холбур, манньык түгэн буолбутааҕа. Бэчээттир массыынам наһаа бытаан, букатын киһи утуктаан барыах курдук, саатар үксүгэр түүн бэчээттибин. Бээ, түүнү быһа атаһа туран үлэлиир сыанан аҕаабат этэ. Ону арыый түргэтэтэн биэрэри эргитер тимиригэр лейкопластырь курдук сыстар лиэнтэни эрийэн биэрдим. Арай массыынам алдьархай үчүгэйдик, сып курдук бэчээттэн тирилэтэр буолла. Үөрдүм аҕай! Ол эрэн өр-өтөр буолбакка, мотуора умайан хаалла. Бүтэхпит дии. Чэ, оннук, үлэбитин чэпчэтээри, араас ньымалары син көрдүүр, туһанар этибит. Хаһыаты таһынан путевой листэри, агитационнай лозуннары, плакаттары бэчээттир этибит. Оччолорго араас уоттаах-күөстээх ыныры, лозунг үгүс буолара. Кэлэктиип бары олус көхтөөх этибит, барытыгар биіргэ туһан сылдьарбыт. Кэлин бэртээхэй эдэр да оҕолор кэлитэлээбиттэрэ",—диір Павловна. Чаччы даҕаны, Светлана Павловна эдэр дьонно бастын наһаабыннык буолара. Холобур, Федор Протодеяконовы—билиһини хаһыаппыт бэчээттээччитин кини үөрэтэн-такайан таһаарбыта. Саҥа оскуоланы бүтэрээт, типографияҕа үлэли кэлбит 18-таах Федор Алексеевичи кынатын аныгар ылан уһуйан, бэйэтин идэтигэр уһааран, эдэр киһиэхэ мындыр сүбэһит буолбута.

"Сага олох" кэлэктиип өрө күүрүүлээх үлэтинэн өрүү инники күөҥнэ сылдьара. Оччолорго хаһыат дьон-сэргэ, нэһилиэнньэ ортотугар сүдү суолталааҕа диэтэхпинэ, сыыс-

Татьяна Смирниковалыина.

патым буолуо. Бэчээттэнэн тахсар да тираһа ардыгар 4000-тан тахсаҕа тийэрэ. Хайа да балаһыанньаҕа булгуччу бэчээттэнэн, ааҕааччы илиитигэр сойботох сонуннаах "Сага олох" хайаан да баар буолуохтааҕа. Сорох ардыгар номнуо бэчээккэ барбыт балаһа сыһыалаах буолан, барыта санаттан онгоһуллар түгэннэрэ бааллара. Ону ол диэбэккэ, Светлана Павловна үлэтин энкилэ суох толороро. Кини "Пятилетка эдэр гвардееһа", "Стахановскай хамсааһын бастына", "Социалистическай куоталаһы кыайылааҕа" бэлиэлэрэ, үгүс бочуотунай грамоталара, Махтал суруктара, "ССРС бэчээтин туйгуна" үрдүк аата бэриниилээх үлэтин туоһулар буолаллар.

Ытыктыыр бэтэрээммит Светлана Павловна өрүү урукку кэмнэртэн ахтар-саныыр көрдөөх кэпсээннээх, сэргэх, эдэрдий эрчимнээх, мындыр киһибит буолар. "Сага олох" хаһыаппыт төрүттэммит күнүнэн эбэрдэлээн туран, киниэхэ, типография, эрдээксийэ баай устуоруйатын кэрэһитигэр, чэҕин доруобуйаны, биігэ туруту баҕарабыт!

Хаартыскалар «Сага олох» архыыбыттан ылылыннар.

Аллараа эрээккэ унаттан иккис Светлана Павловна олорор.

Кэскиллээх кондитердыын кэпсэтиим

Интервью. «Чурапчы» кэпэрэтиипкэ эдэр үлэһиттэр элбэхтэр. Кинилэртэн биирдэстэрэ Андрей Антипин

Марфа ПЕТРОВА

Балажан ыйын бүтэһик күн-нэригэр, биэс күн устата, Хомсомуол болуоссатыгар үгэскэ кубулуйбут өрөспүүбүлүкэтээҕи «Ас-үөл-2025» быыстапка-дьаарбанка үрдүк таһымнаахтык ытыллыбыта.

Манна Саха сиригэр бары улуустарыттан тыа хаһаайыстыбатын салаатын сайыннарар үлэһиттэрбит – пиэзмэрдэр, онгоруон таһаарааччылар, аграрнай хайысхалаах оскуолалар кэлэн, бэйэлэрин бородуксууларын атылаатылар.

Быыстапка иитинэн сыллата онгоруон таһаарааччылар икки ардыларыгар анал номинацияларга куюнкурустар буолаллар. Ол түмүгүнэн быйыл «Чурапчы» ТХПК «Сир аһыттан бастын бородуксуу (сироп)» уонна «Бастын кондитерскай онгоһук» номинация кыайылааһынан ааттанна. Иккис номинацияга «Бисквит торт» онгоһуктарынан кыттыбыттара. Онуоха бүгүҥү хаһаппытыгар анаан бу күн-нэргэ кэпэрэтиип кондитерскай сыаһар ыалдьыттаатыбыт. Сыах сэбиэдиссэйинэн эдэр кондитер Андрей Антипин ананан таһаарылаахтык үлэлиир эбит. Онон хаһаппыт балаһатыгар кэскиллээх асчыты сырдатарга сананныбыт.

● ● ● Андрей, дорообо. Улахан ситиһиигитинэн эбэр-дэлиибит! Ааһааччыларбытыгар бэйэҕин итиэннэ идэн туһунан, баһаалыста, билиһин-нэр эрэ.

● ● ● С.А.Новгородов аатынан Чурапчы орто оскуолатын 2014 сыллаахха үөрэнэн бүтэрибим. Адам Андрей Аркадьевич Антипин «Чурапчы» ТХПК-га суоппарынан, ол иннинэ тутууга үлэлээбитэ. Оттон ийэм Любовь Викторовна СЭС-кэ үлэлээбитэ. Билигин бочуоттаах сынныалаһа олохтор. Бииргэ төрөөбүт – иккиэбит. Убайым Афанасий «Чурапчы» ТХПК-га суоппардаабыта, билигин «Руслан» маһаһынна атыһытынан үлэлиир.

Оскуоланы бүтэрээт, аармыйа сулуспалы барбытым. Амур уобалаһыгар артиллерист чааһыгар сылдыбытым. Оттон дойдубар кэлэн баран, Дьоккуускайдаагы аты-экэ-ниэмикэ коллеһыгар кондитер идэтигэр үөрэнэ киирбитим. Ол кэнниттэн 2020 сыллаахха идэбинэн, дьонум туйахтарын хатаран, куруук көрөр-истэр «Чурапчы» кэпэрэтиипигэр үлэли киирэн, күн бүгүннэ диэри үлэли сылдыабын. 2022 сылтан сэбиэдиссэйинэн аһам-мытым. Быйыл бэһис сылбын

үлэлибин.

Ас астыырбын кыра эрдэ-питтэн сөбүлүүбүн. Ийэбэр бурдук ас, бэрэски буһарарыгар көмөлөһөрүм. Оҕо сылдьан тэлэ-биисэргэ кулинарнай шоулары, ордук өрөбүллэргэ сарсыарда кэлэр «СМАК» бизиини көрөрүм. Ол ырысыаптарын үтүктэн астааччыбын.

● ● ● **Сыахытыгар ханнык бородуксуулары онгоруон таһаараһыт?**

● ● ● Кондитерскай сыах-пытыгар сайаапканан сахалыы лэппиэскэни, булочканы, батону, минньигэс бөрүөгү, чохоону, көбүөрдээх лэппиэскэни уонна торду астааччыбыт. Биирдиги көрүҥмүт, быһа холоон, 100-түү устуука буолааччы. Күн аайы сарсыарда 9-тан 6 чааска диэри үлэлиибит. Сороһор сайаапка элбэх буоллаһына, хойутааччыбыт. Сыахпытыгар үһүөбүт – кондитер Күннэй Красильникова уонна техүлэһит Наталья Кривошапкина.

● ● ● **Торду нэдиэлэҕэ хаста буһараһыт?**

● ● ● Торду сайаапканан нэдиэлэҕэ иккитэ-үстэ онгорооччубут. Онгоһуктарбыт Дьоккуускайга атыыга эмиэ тахсаллар.

● ● ● **Торду буһарыы процес-сыгар тугу ордорон?**

● ● ● Биллэн турар, кизгэтиитин. Торт кириэмигэр бэйэбит «Чурапчы» ТХПК арыытын сгущенканы кытта булкуйан онго-робут.

● ● ● **Иллэн кэмгэр тугу бу-һараргын сөбүлүүгүн?**

● ● ● Сүрүннээн бурдук аһы. Фирменнэй бүлүүдэм – осетин-

скай бөрүөк.

● ● ● **Туох хоббилааххын?**

● ● ● Сайынын, уопускам кэм-мигэр, тутууга, дьыэ өрөмүөнү-гэр үлэлэһэччибин.

● ● ● **Холобур онгостор асчы-тын кимий?**

● ● ● Шеф-повар, бизнесмен Константин Ивлев буолар. Арас-сыһааҕа кини аатын истибэтэх киһи ахсааннаах буолуохтаах. Кини кулинарнай ханаалларын интэриниэккэ сөбүлээн көрөбүн, ырысыаптарынан астааччыбын.

● ● ● **Куюнкуруска кытты ирдэбилэ төһө уустук этэй?**

● ● ● Биһиги сыахпыты-гар бисквитнэй, ретро торду эрэ астыыбыт. Ол иһин наар онгорор торпут буолан, бэйэби-тигэр эрэллээх этибит. Куюн-куруска ирдэбил быһыытынан анаалыска уонна амсайыыга икки торду ыппыппыт. Түмүк-пүт сарсыҥны күнүгэр биллэн, кыайыппытын истэн олус үөр-бүппүт. Торт көрүҥэр бастакы-бытын кытынныбыт. Ол иннинэ 2023 сыллаахха килиэп көрүҥэр эмиэ бастакы миэстэ буолбуп-пут. Онон өссө таһаарылаах-тык үлэлииргэ дьулуһабыт. Ин-никитин атын көрүн тортары эбэн, аспыт ассортименын ха-натар баһалаахпын.

● ● ● **Андрей, үлэбиттэн быыс булан боппуруос-тарбар эппиэттээбиккэр махтанабын. Инники-тин да үрдүк хаачысты-балаах аһылыгынан улууспут дьонун-сэргэ-тин хааччылан, үөрдэ тураргытыгар баһара-бын.**

● **Ырысыап**

ОСЕТИНСКАЙ БӨРҮӨК

Састааба:
Бурдук – 500 г
Кефир – 200 г
Үүт – 100 г;
Доруоһа – 20 г;
Сымыыт – 1 уст;
Саахар – 1 ост.нь;
Туус – 2 кумаах;
Мас арыыта – 2 ост.нь;
Ынах эриллит этэ – 1

киилэ;
Эриэппэ луук – 220 г;
Чеснок – 3 өлүүскэ;
Эт миинэ эбэтэр уу – 100 г;
Туус – бэйэнг көрөргүнэн;
Хара биэрэс – бэйэнг көрө-гүнэн;
Ынах арыыта – 30 г.

Астааһына:

Бастаан, тиэстэтин бэлэмниибит. Миискэҕэ сылаас үүт уонна кефиры кутабыт. Онтон саахара, доруоһаны эбэн ньы-һыйабыт. 10-ча мүнүүтэ аспытын кэнниттэн тууһу, сымыыты, мас арыытын кутан, ытйабыт. Бурдугу сиидэ нөҥүө кутабыт. Табыллыбыт тиэстэбитин 40 мүнүүтэ туруорабыт.

Ол бириэмэҕэ наччынкабытын бэлэмниибит. Луукпутун, чеснокпутун ыраастаан, кыра гына кырбыыбыт. Эриллит эппи-тин миини эбэтэр ууну, уонна тууһу, биэрэһи кутан булкуйа-быт.

Тиэстэбитин 200 гр. төкүнүктэргэ араарабыт. Биир бөрүөк-кэ икки тиэстэ наада – анныгар уонна үрдүгэр. Тиэстэбитин тэ-нитэбит уонна бииригэр наччынкабытын тарбатабыт. Ол үр-дүгэр биир тиэстэбитин ууран, хаартыскаҕа кестөрүн курдук, кытыытын ыпсары суулуубут. Бөрүөкпүт ортотун сиигэ көтө-рүн наадатыгар тэһэбит. 250 кыраадыска диэри итийбит ду-хуопкаҕа саһарчы буһуор диэри, 10-15 мүнүүтэҕэ уган буһара-быт. Минньигэстик аһаан!

Видео
бу сизгэн
киирэн
көрүҥ

Угуйар сулус буолан тыгыаҕа

Иһирэх тылынан. Олобун мэдэссиинэбэ анаабыт дуоктар Любовь Дмитриевна Егорова туһунан сырдатабыт

«Мэдиссиинэ аҕатынан» биллэр Гиппократ бэлиэ-тээбитинэн, быраас үтүө санаалаах, кэрэ дууһалаах уонна дьонго сылаас, истинг сыһыаннаах буолуохтаах. Оннук киһинэн быйыл төрөөбүтэ 90 сылын бэлиэтиир ытыктыр дуоктарбыт Любовь Дмитриевна Егорова этэ.

Любовь Дмитриевна 1935 сыллаахха, атырдьах ыйын 9 күнүгэр Мэнгэ Хаҥалас оройуонун Бүтэйдээх сэлээннэтигэр төрөөбүтэ. Ийэтэ Мария Иннокентьевна, аҕата Дмитрий Иванович Егоровтар оччотообу кэм сиэринэн, колхуос хаһан да бүппэт түбүгүн икки харанганы ыпсаран толороллоро. Аҕата маһы ыллаппат эрэ ыпсарылаах мас ууһа этэ. Кини быһаччы салайытынан, Куоллараҕа күргэ, бурдук миэлинсэтэ, күрүө-хаһаа, сылгы пиэримэтэ тутуллубуттара. Ампаардаахха кини сылгы пиэримэтин тэрийбитэ, тутууну ыппыта уонна ол пиэримэ сэбиэдиссэинэн сэриигэ ынгырыллыар диэри үлэлээбитэ. Аҕа дойдуну сэримитигэр 1944 сыл олунньу ыйга охтубута уонна Смоленскай куорат Покровскай кылабыһатыгар көмүлүүбүтэ.

Ийэтэ Мария Иннокентьевна колхуос ыарахан үлэтигэр сүөһү көрөөччүнэн, ыанньыксытынан уонна арыы сыаҕар үлэһитинэн сылдьыбыта. Сэрии сылларын ыарахаттара оччотообуга тыылга эмиэ элбэх өлүүнү-сүтүүнү аҕалбыта. Ордук 1943 сыл кыһыныгар издэйбиттэрэ, бурдуктарын сыһа олох бүппүтэ, астары диэн сылбырхай чэй эрэ буолбута, эр киһи хаалбатаҕа, барыларын фронга ылбыттара. Бу алдьархайдаах сыл Любаны кытта бииргэ төрөөбүт икки оҕону уонна аҕатын сиэн быраатын өлөр өлүү буолан илдьэ барбыта.

Оччотообуга оҕолор кыраларыттан дьоннорун тылыттан тахсыбат, улахан дьону кытта тэнгэ үлэлэхэр, кинилэри ытыктыыр буолаллара. Онтон атыннык толкуйдаабат да этилэрэ.

Люба ийэтин сүбэтинэн 1950 сыллаахха Бүтэйдээх сэттэ кылаастаах оскуолатын бүтэрэн баран, Дьокуускайдаагы биэлсэрдэри-акушердары бэлэмниир оскуолаҕа кирибитэ уонна 1954 с. бүтэрэн, Амма оройуонун Сатаҕайыгар идэтинэн үлэлиир суолун аспыта.

Ити кэмгэ кини угуйарын, сынньанарын умнан туран, түүн да, күнүс да буоллун, ыарыһахтарга тийэн эмтиирэ, быһыһыра. Любовь Дмитриевна ол кэмтэн ыла, дьону эмтиир дьылҕатын сөпкө тайаммытын

өйдөөн, бэйэтин билиитин-көрүүтүн салгыы сайыннаран иһэргэ туруммута, олобун устатын тухары бэриниилээхтик үлэлээн кэлбитэ.

Онон 1958 сыллаахха, ити сылларга сана аһыллыбыт Саха судаарыстыбаннай университетыгар мэдиссиинэ факультетыгар үөрэнэ кирибитэ.

1964 сыллаахха үөрэҕин бүтэрэн, үрдүк үөрэхтээх быраас дипломун тулпутунан, Чурапчы оройуонугар анаар – бастаан, Мугудай, ол кэнниттэн Хайахсыт учаастааҕы балыһаларыгар сэбиэдиссэинэн үлэлиир.

Тыа сириҥ балыһатын дьобуус кэлэктийбин көрүүтүгэр бизс биэлсэр-акушер пууна кириэрэ. Улахан дьону, оҕолору барыларын көрөрө, эмтиирэ, онон барыга бары бэлэмнээх универсал быраас быһытынан атынан, оҕуһунан, сатыы түүн-күнүс диэбэккэ, ыраах учаастактарынан сылдьара. Уксугар ыксаллаах түгэнигэ бэйэтэ быһаарыныы ылынара. Ити курдук уопутуран, кини төһө да ноһуруускалаах үлэҕэ сырыттар, сөптөөх дьаһалы биэрэр кыахтаах, түргэн-тарҕан туттуулаах буоларга үөрэнэн-такайыллан тахсыбыта. Үгэс курдук, Любовь Дмитриевна төһө да эпизитинсэтэх үлэни толордор, уопастыбаннай олох үөһүгэр сылдьара, уус-уран самодеятельноска көхтөөхтүк кытта. Агитбиригээдэ састаабыгар

ракка килииницэскэй институт терапия ординатурыгар туттарсан кирибитэ. Ординатура кэнниттэн Дьокуускайга төннөн кэлэригэр кинини эпизитинсэтэх, билиилээх салайааччы быһытынан СССР Доруобуйа харыстабылын 1-кы №-дээх балыһатын стационарын сэбиэдиссэинэн анаабыттара. Онтон 1972 сыллаахтан салгыы өрөспүүбүлүкэтээҕи балыһа терапевтической отделениетыгар идэтинэн чопчу терапевт-бырааһынан үлэлээбитэ.

1983 сыллаахха Любовь Дмитриевна өрөспүүбүлүкэтээҕи балыһа II терапевтической отделениетыгар сэбиэдиссэинэн ананан, үлэтин сана түһүмэҕэ саҕаламмыта. Эдэр кэлэктипкэ Валерий Сергеевич Игнатев, Ирина Родионовна Петрова, Татьяна Юрьевна Томская уо.д.а түмсэн, олус иллээхтик үлэлээбиттэрэ, кинилэр бэйэлэрэ салгыы өрөспүүбүлүкэтээҕи доруобуйа харыстабылын тэрилтэлэрин салайааччылары буола үүммүттэрэ.

Кини салалтатынан отделение сүрэх-тымыр ревматической ыарыһаахтары, тыһаар уоргана ыалдьар, атах-илии хамсанар аппараттара кэһилиллээх ыарыһахтары анаан эмтээһин олохтоммута. Отделениега суһал уонна былааннамыт терапевтической көмө оҕоһуллара. Иккис отделение СГУ уонна мэдиссиинэ кэлиһин эмтиир, научнай уонна үөрэтэр тирэҕинэн, интернатураны, ординатураны барыга, квалификацияны үрдэтиигэ килииницэскэй базанан буолбута.

Кини СГУ мэдиссиинэ институтун терапия кафедратын сотрудниктара: Василий Михайлович Макаровы, Иннокентий Иннокентьевич Петровы, Аврора Андреевна Кугаевскаяны кытта ыкса бииргэ үлэлээн, аныгы мэдиссиинэ прогрессивнай технологиялары киллэри кыаллыбыта. Ол курдук, үгүс системнай ыарыһалары эмтээһингэ анал мэдиссиинэ көмөтүн ситэрэн-хоторон биэрбиттэрэ. Любовь Дмитриевна дьаныардаах үлэһит быһытынан уонна салайар дьобурунан отделение кэлэктибэ биир тэнник, сорукаахтык үлэлиирин ситиспитэ, ону кытта эдэр миэдиэтэр айымньылаахтык үлэлииргэ дьулуһалларыгар, олохторугар сөптөөх сыалы-соруу туруоруналларыгар кыах биэрбитэ. Холобур, иккис отделениега үлэлиир мэдиссиинэ сизстэрэлэрэ салгыы быраас быһытынан анал идэни баһылаан үлэлиир буолбуттара. Холобур: Наталья Ивановна Жиркова (Ядрихинская) 3№-дээх РБ терапевт бырааһынан, Маҕарастаагы учаастааҕы балыһа, Горнайдаагы кини балыһа терапевтической отделениетын сэбиэдиссэинэн;

Наталья Михайловна Слепцова (Полятинская) мэдиссиинэ билимин хандьыдаата, 3№-дээх РБ лучевой диагностика отделениятын сэбиэдиссэинэн; Анисия Протасьева Никитина (Федорова) быраас-эспиринэн, 3№-дээх РБ терапевтынан; Дария Николаевна Находкина Уус Алданаагы кини балыһа трансфузиолог бырааһынан; Луиза Юльевна Румянцева (Шапошникова) өрөспүүбүлүкэтээҕи катастрофа мэдиссиинэтин Киинин оперативнай отделын ыстаарсай бырааһынан; Светлана Викторовна Тимофеева (Порядина) Дьокуускайдаагы анал стоматологической Киинин стоматолог-хирург бырааһынан; Ольга Октябрьевна Попова 1№-дээх НЦМ ортопед-травмотолог бырааһынан үлэлииллэрин бэлиэ кэрэһит быһытынан сыаналыахха сөп.

Наталья Жиркова (Ядрихинская) бэлиэтииринэн: “Любовь Дмитриевна хас биирдибит ситиһииттэн олус үөрэрэ, интэлигиэн, үтүөкэн киһи этэ – хаһан да хотумсуйан куолаһын үрдэппэтэ, судургутук сыһыаннаһара. Эдэр, уопута суох эрдэхпинэ, улахан кэлэктипкэ үлэлиирбэр кини холкута, дириҥ билиитэ-көрүүтэ олус көмөлөспүтэ. Быраас, мэдиссиинэни тэрийээччи быһытынан үүнэрбэр-сайдарбар, дьону эмтиир баҕа санаам күүһүрэгигэр улахан оруолу оонньообут, идеал онгостор киһибинэн буолар”.

Кини бэрт дириҥ билиитэ, саҕаны, киэҥи билэргэ туохтан да тохтоон турбат дьулуһуута профессионал быһытынан үрдүгү ситиһэригэр кыах биэрбитэ. Ол түмүгэр кэлинги сылларга ыарыһахтары эмтииргэ быдан тулсаҕай усулуобуйа тэриллэбитэ, интерн быраастары уонна килииницэскэй ординатордары үөрэтиигэ сөптөөх үлэ олохтоммута, олук ууруллубута. Уонунан сыллар ааспыттарын кэннэ, отделение оскуолатын, үөрэҕин ааспыт быраастар Любовь Дмитриевнаны ытыктыыр, холбур туттар наастабынныкпыт диэн билинэллэр. 1983 сыллаахха интернатураны ааспыт Чурапчытаагы кини балыһа терапевт-бырааһа Марфа Афанасьевна Попова ахтарынан: “Идэтин олус сөбүлүүрүн уонна бары өртүнэн интэриһин ууран үлэлиирин, ытыктырын таһыттан көрөн киһи билэр. Пациеннарга уонна эдэр кэлигэлэригэр эмиэ оннук сыһыаннааҕа. Биһиги, интернат, бары тэрээһиннэргэ – уопсай обходтарга, кэмпириэнсийэлэргэ, консилиумнарга, субуотунньуктарга толору бырааптаах кыттарбыт. Үлэ кэнниттэн бырааһынныктыгы эмиэ бииргэ бэлиэтиирбит, сыртан тутуспутунан бииргэ хатыыскалаан түһэрибит. Любовь Дмит-

риевна дьэитин малааһыныгар бииргэ ыалдьыттаабыппыт. Биир сыл ЯРКБ-га үлэлээбитим сана саҕалыыр дуоктарга бөҕө тирэх буолбута”.

Любовь Дмитриевна идэтинэн, үлэтинэн да бэрт үтүс кэмпириэнсийэлэргэ, ол иһигэр ноуоттар икки ардыларынаагы уонна бүтүн сойуустаагы таһымга ынгырыллыбыта. Ол курдук, 1983 сыллаахха ревматологтар Европатаагы кэнгириэстэригэр, 1985 с. кардиологтар Бүтүн Сойуустаагы сийиэстэригэр кыттыбыта. Эр сыл устата кини СӨ Доруобуйа харыстабылын министиэристибэтигэр сүрүн кардиолог-консультантынан сылдьыбыта. 2001-2006 сс. консультант бырааһынан, 2006 сылтан өрөспүүбүлүкэтээҕи балыһа профилактика отделениетыгар терапевт бырааһынан үлэлээбитэ. Мэдиссиинэҕэ үлэтин терапевт бырааһынан үлэли сылдьан, 2015 сыллаахха түмүктээбитэ.

Любовь Дмитриевна Егорова – үрдүкү квалификационной категориялаах терапевт-быраас, тыыл, үлэ бэтэрээнэ, Мэнгэ Хаҥалас оройуонун Бочуоттаах гражданина.

Уһун, кыһамнылаах үлэтин иһин 1986 сыллаахха кини Бочуот знага уордьанынан наҕараадалааммыта. Ону тэнгэ, СССР уонна СӨ Доруобуйа харыстабылын министиэристибэтин, өрөспүүбүлүкэтээҕи балыһа дьаһалтатын Бочуотунай грамоталарынан, “Аҕа дойдуну Улуу Сэриитин 1941-45 сс. килбиэннээх үлэтин иһин” мэтээлинэн, Арасыйатаагы мэдиссиинэ билимин терапевтарын уопастыбатын 100 сылын үбүлүүй-дээх мэтээлинэн бэлиэтэммитэ. Любовь Дмитриевна Егорова – олобун өрөспүүбүлүкэ доруобуйа харыстабылыгар анаабыт, Саха Сириҥ биир талааннаах терапевт бырааһынан буолар.

Кини дьылҕатыгар бүтүн көлүөнэ дьылҕата көстөр – сэрии ыар кэмин оҕолорун олоҕо. Кинилэр улаатар кэмнэригэр дойдубут атаҕар турбута, бу көлүөнэ XX-с үйэ бары уустуктарын санныларыгар тулуурдаахтык сүкпүттэрэ, өрөспүүбүлүкэҕэ терапевтической сулууспа бөҕө укулаатын олохтообуттара.

Любовь Дмитриевна дуоктар быһытынан үлэтин, олобун барытын хаһан толорутук көрөр, сыаналыыр уустуга биллэр. Кини улахан нэһилиэстибэтин бэйэтин кэмин дьонугар уонна эдэр быраастарга хаалларбыта. Өрөспүүбүлүкэ эдэр көлүөнэ быраастара кини аатынан киэн туттуохтара, мэдиссиинэҕэ бэриниилээх олоҕо сулус буолан тыгыаҕа.

Надежда Егорова,
СӨ үтүөлээх бырааһа,
Алексей Матвеев тылбааһа.

Өрөспүүбүлүкэ национальнай бибилиэтиэкэтигэр — чурапчылар

Култуура. СӨ Национальнай бибилиэтиэкэтэ 100 сылынан

Салгыыта.
Иннин хаһыат 39 -№-гэр көр.

Надежда Александровна Егорова - СӨ култууратын туйгуна, СӨ наукаҕа уонна профессиональнай үөрэхтээһин, СӨ култуураҕа уонна духуобунай сайдыыга министиэристибэлэрин Бочуотунай грамоталарынан наҕараадалаабыта.

Кини 1976 с. балаҕан ыйын 19 күнүгэр Чурапчы нэһилиэгэр төрөөбүтэ. Ийэтэ Анна Васильевна Ноговицына (Никитина) — Чурапчы нэһилиэгиттэн төрүттээх. Сааһын тухары сельпоҕа үлэлээн, билигин бочуоттаах сынньалаҥна олорор. ССРС Потребкооперациятын туйгуна, үлэ бэтэрээнэ.

Надежда Чурапчытааҕы спортивной орто интерниэт-оскуоланы бүтэрбитэ. 1998 с. Дьокуускайдааҕы 2-с №-дээх педагогическай училищени бүтэрбитэ. 2003 с. Улан-Удэтээби култуура академиятын кэтэхтэн үөрэнэн бүтэрэн, «Менеджмент организации» идэтин баһылаабыта. Билигин кини дьиз кэргэнэ 3 оҕолоохтор, 1 сиэннээхтэр. 2001-2016 сс. Арктикатааҕы судаарыстыбаннай култуура уонна искусство институтугар методистан саҕалаан, үөрэтэр-методическай отдел начаалынньыгынан үлэлээбитэ. Социальной-култуурунай үлэ салаатын устудьуоннарыгар анаан, араас бырайыактары, үөрэтэр-методическай бырагыраамалары онорсубута.

Талааннаах, чаҕылхай устудьуоннары кытта тэнгэ үлэлээн, билигин ол ыччаттар өрөспүүбүлүкэ араас муннуктарыгар култуура эйгэтигэр таһаарылаахтык үлэли сылдьаллар.

Надежда Александровна 2017 сылтан СӨ Национальнай бибилиэтиэкэтигэр учуоттуур-харайар отдел сэбиэдиссэинэн ананан үлэли сылдьар. Отдел араас хайысхаларынан үлэлиир: пуонда, архыып. Архыып пуондатыгар 4 271 докумуон ууруллан, хараллан сытар. Үлэни тэрийиигэ уларыйылар сыл ахсын киирэ туралларынан, аныгы кэм ирдэбиллэн билинги цифровизация бириэмэтигэр докумуоннары архыыпка үйэтитэн хааллары үлэтэ ытыллар.

Анна Владимировна Таптырова Чурапчы Алаҕарыгар 1983 с.ахсынны 4 күнүгэр төрөөбүтэ. Аҕата Владимир Михайлович Протодьяконов Чыаппараҕа араас салайар үлэлэргэ сылдьыбыта, кэлин нэһилиэк баһылыгынан үлэлээбитэ, билигин биэнсийэҕэ олорор. Ийэтэ Любовь Ксенофоновна Протодьяконова өр сылларга нэһилиэк почтамыгар, онтон Пенсиейнай пуондаҕа, салгыы Алаҕар орто оскулатыгар үлэлээн, билигин бочуоттаах сынньалаҥна олорор. Анна кэргэннээх, биир кыыс оҕолоох.

2001 сыллаахха Алаҕар орто оскулатын үөрэнэн бүтэрэн, СГУ Историяҕа факультетын

устудьуона буолбута. Үөрэҕин 2006 сыллаахха ситиһиилээхтик түмүктээн, «Историк, преподаватель истории» идэни баһылаан, оскуолатыгар история уонна обществознание предметтерин учууталынан ананан, 2015 сылга диэри таһаарылаахтык үлэлээбитэ. 2016-2023 сс. Дьокуускайга Арктикатааҕы судаарыстыбаннай култуура уонна искусство институтугар начаалынньыгы үөрэх чааһыгар солбуйааччынан үлэлээбитэ.

2023 с. сайынныттан өрөспүүбүлүкэ биир улахан биллэр-көстөр научнай киинигэр — СӨ Национальнай бибилиэтиэкэтигэр «Сэдэх кинигэлэри үөрэтэр-чинчийэр киингэ» сэбиэдиссэинэн ананан үлэтин саҕалаабыта.

Сэдэх кинигэлэри үөрэтии, чинчийи 1952 сылтан саҕалаабыт, ол эрээри туспа пуонда быһыытынан 1968 сылтан хомуллан үлэлээбит. Сэдэх кинигэ пуондатын уопсай пуондаттан, национальнай уонна кыраайы үөрэтэр салааттан, периодика пуондатыттан хомуйан онорбуттара биллэр. Бу пуонданы тэрийиигэ улахан өгөнү очотооҕу кэмгэ дириэктэрдээн олобрут З. Т. Түнгүрээдэп тэрийбитэ биллэр.

Күн бүгүн сэдэх кинигэ уопсай пуондатыгар 63 136 кинигэ, хаһыат, архыып докумуоннара уонна саха композитордарын мусукаалынай нуоталара кичэллээхтик харалла сыталлар. Пуонда тылын састааба: нууччалыы, сахалыы, аҕыйах ахсааннаах хотугу омуктар тылларынан уонна омук тылынан буолар. Пуондаҕа манньк кэллиэксийэлэр бааллар:

- 1) Нуучча кинигэтин кэллиэксийэтэ (1830 с. диэри тахсыт нуучча кинигэтэ, илиинэн суруллубут кириллическай бэчээт кинигэлэрэ, уонна 1830 с.- 1917 сылга диэри тахсыт кинигэлэр);
- 2) Сахалыы уонна кыраайы үөрэтэр кинигэ кэллиэксийэтэ;
- 3) Омук тылынан тахсыт кинигэ кэллиэксийэтэ (1695-1917 сс.);
- 4) Сахалыы бастагы хаһыаттар кэллиэксийэлэрэ (1892-1928 сс.);
- 5) Автографтаах кинигэлэр кэллиэксийэлэрэ;
- 6) Кыра форматтаах уонна миниатюрнай кинигэлэр кэллиэксийэлэрэ;
- 7) Наука, култуура, искусство, уопастыба бастын, биллэр-көстөр диэйтэллэрин бас билэр тус бибилиэтиэкэ-

лэрин кэллиэксийэтэ;

8) Архыып пуондата.

Мань таһынан бибилиэтиэкэ туһааннаах үлэһиттэрэ кинигэ пааматынньыктарын үөрэтэр, чинчийэр, түмэр регионааҕы киин үлэтин иилээн-саҕалаан тэрийэллэр. Бу киин сүрүн сыала-соруга — Саха сиригэр баар кинигэ пааматынньыктарын булан, түмэн биир кэлим базаҕа киллэрии буолар. Маньаха киин научнай үлэһиттэрэ, бибилиэтиэкэрдэр, библиографтар күннэтэ үгүс хабааннаах чинчийэр, сырдатар үлэни киэнник ыталлар. Үлэ түмүгүнэн научнай ыстатыйалар, кинигэлэр бэчээккэ таньыллан, ааҕааччы дьүүлүгэр тахсаллар. Үлэлэри электроннай бибилиэтиэкэ ситимигэр холкутук ааҕаахха сөп.

Анна Владимировна бибилиэтиэкэ эйгэтигэр быһыл иккис сылын үлэлиир. Онон ситиһиилэрэ, айар-тутар үлэтэ өссө да иннигэр.

Екатерина Ивановна Попова Чыаппараҕа Анна Михайловна Тимофеева уонна Иван Константинович Мохначевская дьиз кэргэнигэр 1981 с. сэтинны 10 күнүгэр бастагы оҕонор төрөөбүтэ. Биригэ төрөөбүт балтылаах. 1999 сыллаахха Алаҕар орто оскуолатын ситиһиилээхтик бүтэрэн, СГУ Саха филологиятын уонна култууратын факультетыгар үөрэнэ кирибитэ. 2005 с. Саха тылын учуутала идэни баһылаан, Уус Майа Күп, Аллайыаха Чокуурдаах, Чурапчы Алаҕар оскуолаларыгар учууталлаабыта. 2012 с. юрист идэтин баһылаабыта. Ол кэмгэ Дьокуускай куоракка Вневедомственной охрана тэрилтэтигэр үлэлээбитэ. 2013 с. дойдубар тахсан олохтоох дьаһалтаҕа исписэлиһинэн уонна 2016 с.-2023 с. нэһилиэк бибилиэтиэкэтигэр бибилиэтиэкэрдээбитэ. 2017 с. бибилиэтиэкэр идэтин баһылаабыта. 2023 с. СӨ НБ Кыраайы үөрэтэр салааҕа үлэли сылдьар. Алаҕар нэһилиэгин бибилиэтиэкэтигэр үлэлиир кэмигэр кинигэ тахсытыгар хас да кинигэҕэ ылсан үлэлэспитэ. Ол курдук, «2013-2022 сылларга Алаҕар нэһилиэгин сайдыыта» диэн баһылык Нюргун Петрович Попов үлэтин-хамнаһын сырдатар кинигэни таһаарсыбыта. Кэргэннээх, оҕолордоох, сиэннээх.

Аина Ивановна Прибылых 1990 с. ахсынны 18 күнүгэр Чурапчы Одьулуунугар Иван Николаевич, Антонина Афанасьевна Парфеновтар дьиз кэргэнгэ төрөөбүтэ. Ийэтэ — «Күнчээн» үһүйээн иитээччигэ, аҕата — «Комплекс» бааһынай хаһаайыстыба салайааччыта. Одьулуун орто оскуолатын 2008 с. үөрэнэн бүтэрээт, СГУ История салаатыгар туттарсан кирибитэ. Үөрэҕин 2013 с. бүтэрээт, Ярославская аатынан Хотугу норюоттар историяларын уонна култуураларын үөрэтэр мусуойга үлэҕэ кирибитэ. 2019 с. СӨ НБ үлэлиир. Маннай Үөрэтэр-сырдатар бырагыраама салаатыгар сүрүн бибилиэтиэкэр дуоһунаһыгар кирибитэ, онтон 2021 с. Медиаккин аһыллан, онно үлэли сылдьар, билигин Медиаккин салайааччытынан үлэлиир. Отдел сүрүн соруга уонна торумнара — култуурунай уонна духуобунай баай, кыраайы үөрэтии биилитэ медиа эйгэтигэр тарҕатыы, сырдаттыы, дьону-сэргэни ааҕыга угуйуу уонна бибилиэтиэкэ үлэтин-хамнаһын, уопастыбаҕа суолтатын сырдаттыы буолар. Отдел тэттик ыстатыйаттан саҕалаан, документальнай киинэҕэ тийэ онгортон таһаарар, СМИ-ны кытта ыкса үлэлэһэр. Бибилиэтиэкэҕэ үлэлиир кэмнэригэр киэн хабааннаах бырайыактарга кыттыбыт. Ол курдук, «Саха сиригэр инникитин түстүүр «100 интервью» диэн киэн хабааннаах тосхол хамаандатыгар кириэн үлэлэспит. «ПроБиблио», «Пушкинка кэпсири» уо. д. а. медиа хайысхалаах рубрикалары онгортон таһаарыттар, документальнай киинэ устубуттар. Чопчулаан этэр буоллахха, Аина Ивановна медиабырайыактарга сценарийы суруйар, редактор, кэрэспэдьиэн оруолун эмиз толорор. Онон эдэр киһи күн аайы сайдыы, тэтимнээх үлэ үгэнигэр сылдьар.

Дьэ, түмүккэ төрөөбүт улууну кытта сибээс өрүү баар буоларыгар, ыччаттарбыт бу үлэҕэ идэлэри баһылаан иһэллэригэр баҕара хаалыабын!

СӨ НБ. Пуондатын уонна Виртуальной түмэл матырыйаалларыттан бэйэлэрин тус ахтыыларыттан кирирдэ.

М Герасимова-Сэнээрэ.

Сурутуу — 2026

ЧЭПЧЭТИИЛЭЭХ СУРУТУУ

САНА ОЛОХ

“Холустаа суруллубут устуруйа” быһаҥка аһыллына

Почта нөҥүө 6 ыйга - 675,12 солк.
Альтернативнай 6 ыйга - 548 солк.
Электроннай 6 ыйга - 475 солк.

Биһиэхэ суруйаллар. Талааннаах бэйиэт аата кэнчээри ыччакка үйэтийэр

Алтынны 2 күнүгэр Одьулуун орто оскулатыгар биир дойдулаахпыт, талааннаах бэйиэт, тылбаасчыт Дмитрий Герасимович Дыдаев төрөөбүтэ 90 сылыгар аналлаах кэрэхсэбиллээх тэрээһин бэйиэт баай тыллаах айар үлэтин ыччакка тиэрдэр уонна кини аатын үйэтитэр сыаллаах тэрилинэ.

Дьоро киһэни өр сылларга нэһилиэк бибилиотэтиктэн сэбиэ-диссэинэн үлэлээбит, билигин агро хайысхаба дириэктэр солбуйааччытынан үлэлиир Анна Аржакова иилээн-саҥалаан ытта. Кини Дмитрий Герасимовичка анаммыт истизэндэ арыллытын бэлиэ түгэнигэр бэйиэт олобун кэрчиктэрин, айар үлэтин туһунан сиһилии кэпсээт.

Тэрээһин сүрүн чааһыгар Одьулуун нэһилиэгин баһылыга Людмила Ефремова, оскуола дириэктэрэ Иннокентий Бекянов мустубут дьону эбэрдэлээтилэр, инники былааннарын сырдаттылар.

Бэлиэ дьонун тэрээһингэ Одьулуун нэһилиэгин ытык кырдыабаастара, Д. Г. Дыдаев үлээннээхтэрэ – Николай Федотов, Анна, Афанасий Старостиннар, Петр Максимов кыттыны ыллылар, бииргэ үөрэммит доботторун ааттарыттан махтал тылларын эттилэр, бэйиэт оҥо сааһын туһунан ахтан-санаан аастылар.

Ол курдук, Афанасий Старостин Дмитрий Дыдаевы кытта биир кылааска үөрэм-

Тэрээһин түгээнэрэ.

митин, кини оҥо эрдэбиттэн хоһоон суруйан саҥалаабытын, оннооҕор урук кэмгэр суруйарын учууталлар буйбаттары, оччотооҕу оҥо санаатыгар соһуйа көрөрүн туһунан оҥолорго кэпсээт. Оттон Николай Федотов Дмитрий Герасимович оҥо сааһа сүрдээх ыарахан ааспытын сырдатта, итиэнэ «Саҥа киһи» диэн хоһоонун олус хомоҕойдук өйүттэн аахта.

Дмитрий Дыдаев хоһоонноругар элбэх ырыа айыллыбыта биллэр. Олортон биирдэстэрин, «Тохтоон дуу, туруйалар» хоһоонун Владимир Татаринов ырыа гынан көтүппүтэ. Бу ырыаны Варвара Винокурова уонна Марселина Петрова толорон, дьоро киһэни киэргэтиллэр.

Маны таһынан «Тула үөрүү тосхойдун, тула мичээр туру-

гурдун!» Д. Г. Дыдаев хоһооннорунан уруһуйдун оҥолорбут быыстапкалара мустубут дьон болҕомтотун тарта. Үөрэнээччилэрбит «Күргүөм аабы» күрэххэ көхтөөхтүк кытыннылар. Күрэх «Дорҕоон буоламмын уостан сүтүмүүм» диэн Одьулуунтан төрүттээх бэйиэттэр, Д. Г. Дыдаев уонна Г. И. Егоров-Биилин ааттарын үйэтитэр, айымньыларын эдэр көлүөнэ тарҕатар, төрөөбүт тылга, литератураба тапталы ингэрэр, аабыыга интэриэһи үрдэтэр сыаллаах кылааһынан «Доргуччу күргүөм аабы» бырайыак чэрчитинэн гуманитарнай хайысха учууталларын методическай түмсүүтүн уонна оскуола бибилиотэтиктэн көбүлээһиннэринэн ытылынна.

Дьүүлүүр сүбэ үлэлээти-лэр: Степанида Попова – нэһи-

лиэк литературнай түмсүүтүн чилиэнэ; Аграфена Абрамова – бэтэрээн учуутал; Иван Попов – нэһилиэк литературнай түмсүүтүн чилиэнэ, бэтэрээн учуутал; Таисия Григорьева – Одьулуун модельнай бибилиотэтиктэн сэбиэдиһсэйэ.

Дьүүлүүр сүбэ өйтөн аабы, саҥа чуолкайа, сценическэй култуура, ис хоһоону истээччигэ тиэрдии, онтон да атын кэрингэринэн кыттааччылары сыаналаата. Күрэх түмүгүнэн, кылаастар Добун сурктарынан бэлиэтэннилэр.

Түмүккэ, оскуолабыт бэтэрээн учууталлара санааларын үллэһиннилэр. Иван Попов: «Одьулуун суруйааччыларын ааттара ааттанара элбээн, кинилэр олохторун дьин кырдыга тахсан эрэринэн, үөрэбин», – диэн туран, Д. Дыдаев

үбүлүүдээх сылыгар аналлаах дьаһал оскуолаба ытыллыбытынан, эбэрдэлээтэ. Аграфена Абрамова: «Дмитрий Герасимовичка үөрэммит дьоллоохпун. Саха тылын уонна литературатын үөрэппитэ. Бэйэтин хоһооннорун үгүстүк ааҕарын биһиги сэргии истэрбит», – диэн учууталын туһунан олус истинник ахтан ааста.

Тэрээһин Дмитрий Герасимович Дыдаев аатын үйэтитэр уонна кини баай айымньытын кэнчээри ыччакка тиэрдэр улахан суолталаах буолла. Биир дойдулаахпыт хоһооннорун үөрэтибиз, ырыаларын ыллы сылдыабын диэн ыгырабыт.

Туйара Максимова,
педагог-бибилиотэтиэкэр.

Исписэлиис тырыбыната

Сылгылары сутуйар сыстыганнаах ыарыыны сэрэтэбит

Сылгы сыстыганнаах анемията – кылгатын эттэххэ, ИНАН, сороҕор «Бадараан лихорадка» диэн ааттыыр сылгыны, мулланы, оселлары сутуйар вируснай ыарыы туһунан хас биирдии сылгыныт билиэхтээх.

Бүгүн сылгы сыстыганнаах, улахан хоромнуулаах ыарыытын туһунан билиһиннэриэхпин баҕарабын.

Бу ыарыыны сэрэтэргэ, бохсорго ветуламмыт «Об утверждении правил осуществления профилактических, диагностических, ограничительных и иных мероприятий, установления и отмены карантина и иных ограничений, направленных на предотвращение распространения и ликвидации очагов инфекционной анемии лошадей (ИНАН)» Россия тыа хаһаайыстыбатын министри-ристибэтин 2021 сүл, атырдьах ыйын 26 күнүнээҕи 593Н- дээх бирикээһигэр олобуран, үлэ ыытыллар.

Сүһүрдээччинэн – ретровирустарга кириэр РНК-лаах лентивирус. Ыарыы тарҕаныыта сүрүннээн хааны оборор үөҥкөйүүр нөҥүө сыынган, сыраанынан, иигинэн, саабынан, үтүнэн бэриллэр, аһыыр астарыгар, ууга, почваба түһэн тарҕанар, ардыгар ыарыынан сутуллубут кирдээх иннэлэр, хирургическай инструменнар нөҥүө кулун ийэтин иһигэр сылдыан сутуллуон сөп. Манньык вируһунан сутуллубут сылгы иитиллэрин тухары, этигэр-сиинигэр хаалар, онук сылгы атын сылгылары сутуйар, онтон сылтаан, элбэх хоромнуу, өлүү тахсын сөп. Сылгы сааһыттан тутулуга суох ыалдьар.

Бу ыарыы дьыл кэммиттэн тутулуга суох тарҕанар. Ордук мөлтөх көрүүлээх, кэмчи аһылыктаах, иммунитеттара мөлтөх сылгы сутуллар.

Ыарыы сибикиэтэ — инкубационнай кэмэ, ортотунан, 10-30 күн, ардыгар 3 ыйга тиийэ уһуур. Ыалдыбыт сылгы титириир, мөлтөх көрүгүнэнэр,

ыарар, сэнитэ суох буолар, сыптарыыан сөп, сороҕор мунна, сааҕа хааннырар. Сылгы аһырынан аһыыр курдук эрэри, ыарар, чараас бүрүөһүннэрэ (слизистые оболочки) кубархай дьүһүннэнэр. Харахтарын кытыыта, тылын анныгар хаан туруон, көбөрүмтүөн көстүөн сөп. Сылгы тура мээрик буолар, төбөтүн умса тутар, хаамарыгар байааттанныыр.

Бу ыарыыны сэрэтэр дьаһаллар тустарынан кылгастык билиһиннэрдэххэ:

1. Сылгыны үөрдээн иитэр буоллахха, манньык ыарыынан сутуллубатах хаһаайыстыбаттан сылгыны ылан иитиллиэхтээх;

2. Иитиллэр сылгылар сылга биирдэ лабораторнай чинчийини ааһыахтаахтар;

3. Бу ыарыы кутталлаах уонна тарҕаныа суохтаах. Ону хас биирдии сылгы иитээччи өйдүөхтээх, билиэхтээх;

4. Сылгы хамсааһыныгар – саҥа сылгы хаһаайыстыбагытыгар кириэр, тахсар түгэнигэр, бэтэринээр үлэһиттэр кэтэбил-

лэригэр (карантинна) турарын хаһаайын хааччыахтаах.

5. Чэгиэн сылгы ыалдыбыт сылгыны кытта бииргэ турара көнгүллэммит.

6. Ыарыыны сэрэтэр бэтэринээринэй үлэлэргэ ыраас уонна стерильнай тэриллэр туттулуохтаахтар.

7. Сыллата бу ыары тарҕамматын туһугар үөнтөн, көйүүртэн харыстыыр, эмтиир, сэрэтэр үлэлэр тэриллэхтээхтэр.

А.И. Давыдова,
бэтэринээр-быраас.

Кэриэстэбил

Арыылаах нэһилиэтин ытык олохтооҕо, үлэ бэтэрээнэ, тапталлаах күндү кэргэним, ийэбит, эбэбит, хос эбэбит **Сыромятникова Анна Алексеевна** бу дьыл, алтынньы 8 күнүгэр уһуннук, ыараханлык ыалдьан олохтон туорабыта номнуо 40 хонууга туолла.

Кини 1936 сыл, ыам ыйын 2 күнүгэр Арыылаах нэһилиэтин ырыаҕа ылланар Хоптолоох алааһыгар Мария Ильична, Алексей Захарович Сыромятниковтар дьиз кэргэнгэ төрөөбүтэ. Биригэ төрөөбүттэртэн саамай кыралаара этэ. Үстээбэр ийэтэ өлөн, эдьийдэригэр сыстан улааппыта. Оҕо сааһыгар сэрии, сут-кураан эрайын, кыһалбатын этинэн-хаанынан билбитэ. Онон оччотооҕу аас-туор олох кыһарҕаныгар тэптэрэн, 3 эрэ кылаас үөрэхтэммитэ. Ол ыар сылларга, тыыннарын тэскилэтэн, аҕатыныын Верхоянскыйга убайын аахха баран олоро сылдыбыттар.

Кэлин дойдуларыгар төннөн кэлэн, ийэбит колхуоска эдьийигэр көмөлөһөн, 13 сааһыттан ыанньыксытынан үлэли кирибитэ. Ол кэмтэн ыла, төрөөбүт колхуонугар, кэлин сопхуоска ер сылларга арыыһытынан, ыанньыксытынан одахаара үлэбэ үтө суобастаахтык үлэлээбитэ.

Кэргэниниин, аҕабытыныын Николай Титович Захаровтыын

Күндү киһибит сырдык мөссүөнүн умнуохпут суоҕа

1957 сыллаахха сүрэхтэринэн сөбүлэһэн ыал буолбуттара. Сирдээби ытык аналларын толорон, биэс оҕону төрөтөн, атахтарыгар туруоран, нэһилиэк биир дьонун дьиз кэргэнэ буолбуттара. Иккиэн тулааһа хаалбыт эдэр дьон, колхуос, сопхуос, коммунист партия туруорбут сорукарын толорууга энкилэ суох үтө суобастаахтык үлэлээбиттэрэ. Сайынын сайылыкка тахсан, кыһынын, үрэххэ кыстаан, сүөһү көрөллөрө.

Ол курдук, биир күһүн, от үүмэтэх дьылыгар, үс уонна биэс саастаах оҕолорун илдьэ, сопхуос 50-ча сүөһүгүн үүрэн, от сии, Мырылааҕа баран кыстаабыттар. Ол кэнниттэн дойдуларын булан, бөһүөлэккэ уһайба, дьиз-уот туттан, сүөһү-ас ииттэн дьэ, ньирибааччы олохсуйбуттара. Ийэбит кэлин доруобуйатын туругунан сопхуос үлэтигэр уурайан, кулупка уонна оскуолаҕа уборщицанан, интэринээккэ ньээнгэнэн үлэлээбитэ. Бизнсийэбэ тахсан да баран, дьүөгэтинээн, ыалыныын Моруусалыын сайынын сопхуос отчуттарын биригээдэлэригэр килиэп астааччынан үлэли сылдыбыттар. Кини ханнык да үлэбэ үлэлээтэр, мэлдьи үтө су-

бастаахтык үлэлээн, үгүс махтал суруктарынан, грамоталарынан наҕараадаламмыта.

Ийэбит барахсан дьонго-сэргэбэ куруутун элэккэй, аламабай сыһыаннааҕа. Нэһилиэгэр ытыллар бары уопастыбаннай тэрээһиннэргэ, үлэбэ-хамнаска, субуотунньуктарга мэлдьи көхтөөхтүк кыттар. Сөбүлээбэтэбин этирээс этэр туруору майгылааҕа.

Кыаммакка, кыһалҕалаахха туох сатанарынан көмөлөһө сылдьар аһыныгас, амарах дууһалааҕа. Ордук тулаайахтарга, элбэх оҕолоохторго, санга олохсуйа тиийбит ыалларга этин-аһын, үүтүн-сүөгэин кыбыммытынан сылдьара, тугу көрдөһөллөрүн көмөлөһөн иһэр үтө майгылааҕа. Ыалларын, истинг дьонун кытта ылса-бэрсэ сылдьар үтө үгэстээбэ. Сылдьан аһар аймахтарыгар хайаан да кэһиилээн, туурдаан ытара. Ааспыт үйэ 90-с сылларыгар, оччотооҕу ыһыллы-тобуллу, кириисис ыар тыына бүрүүкээбит кэмигэр, дьонугар-сэргэтигэр, чугас ыалларыгар ас-үөл бэрсэн, харчынан да иһээн көмөлөһөрүн биир дойдулаахтара күн бүгүнгэ диэри истингник махтана ахталлар.

Нэһилиэгин дьоно кинини Нуучча Ааната диэн таптаан ааттыллара, ыалларын оҕолоро Эбээ Аананан билинэллэрэ. Ийэ-битигэр ыалдьыттаабыт дьон кини минньигэс баахылатын, саламаатын, ытйан аһын амсайбатах киһи бука, суоҕа буолуо. Араас бырааһынньыктарга, урууларга кэмпилээк иһитин-хомуоһун уларсан, нэһилиэгин дьонун үгүстүк абырыра, билингэ диэри үтө тылынан махтаналлар.

Күндү киһибит үтө кэргэн, тапталлаах ийэ, эбэ быһытынан дьиз кэргэнин түмэн, сүрүннээн, истинг тапталыгар биэбэйдээн, иһирэх эйгэни тэрийэн, аҕабытынаан биһигини, оҕолорун, үлэһит, ыал онортоон, көннөрү саха дьахтарын ытык аналын чиэстээхтик толордо. Киниэхэ, биэс оҕону төрөппүтүнэн, «Ийэ мэтээл» иккис истиэпэннээх бэлиэ туттарылыбыта. Итиннэ тэҥэ төрөппүттэрибит 2023 сыллаахха Өрөспүүбүлүкэ Ил Дархана анаабыт «Таптал уонна бэриниилээх буолуу» сударыстыбаннай наҕарааданы туттуттара.

Ийэбит барахсан мэлдьи иһиттэн сырдаан, «Ньукулайым-дьолбор түбэспит сэгэрим» диэн

ааттыыр тапталлаах кэргэнинээн, аҕабытынаан 68 сыл устата биригэ сарын-сарыннарыттан өйөһөн, холобур буолар дьоллоох дьонун олоҕу олорон ааста. Кини олобун оҕолоро, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ салгыахтара.

Күндү киһибитин сүтэрбит ыарахан күннэрибитигэр күүс-көмө, өйөбүл буолбут, иһирэх тылынан ийэбит туһунан ахтан-санаан ааспыт бары аймахтарбытыгар, нэһилиэкпит дьаһалтатыгар, баһыһа кэлэктиибигэр, оскуола салалтатыгар, нэһилиэкпит дьонугар-сэргэтигэр истинг махталбытын тиэрдэбит. Бары чэгиэн, этэнгэ сылдьын.

Күндү ийэбит, эбэбит, хос эбэбит Анна Алексеевна, Арыылааһын буора сымнаҕас сыттык, сылаас суорҕан буоллун, быдан дьылларга быраһаай!

Кэргэнэ, оҕолоро, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ.

Болбойун!

“ХАТАН” ХЭТ бөҕү-саҕы
ТИЭЙИТИН ТОХТОТТО

Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ

“Ол сүрүн төрүүтүнэн, 2021 сыл, олунньу 1 күнүнээби 09-079 нүөмэрдээх дуоҕабырын болдьоһун кэмэ 2025 сыл, алтынньы 5 күнүнэн түмүктэммитин кытары сибээстээх”, — диэн Чурапчы нэһилиэгин дьаһалтата иһитиннэрэр.

“Мантан ыла, бөһүөлэк иһинээби бөҕү-саҕы тиэийинэн “Саха сириг экологическай систиэмэтэ” ХЭТ дьарыктанар буолуоҕа”, — диэн иһитиннэригэ салгыы суруллар.

Өскөтүн, туох эмэ өйдөмөтөх боппуруос баар буоллабына, тырааныспар сулууспатын 8984-117-59-93 эбэтэр 8924-366-10-67 нүөмэрдэригэр эрийэн билсизэххэ, ону таһынан ecosystemykt@mail.ru электроннай почталарын аадырыһыгар суруйуохха эмиэ сөп эбит.

Пресс-служба АО «Сахатранснефтегаз»

Сурутуу — 2026

Оформи подписку с получением в улусной редакции:

Амгинский улус
Виллюйский улус
Верхневиллюйский улус
Горный улус
Мегино-Кангаласский улус
Нарский улус
Нюрбинский улус
Сунтарский улус
Таттинский улус
Усть-Алданский улус
Хангаласский улус
Чурапчинский улус

528 р
528 р
1000 р
600 р

*цена указана на 6 мес

“САНА ОЛОХ”
хаһыат

Кылаабынай
эрэдээктэр
ГОРХОВА
Людмила
Владимировна

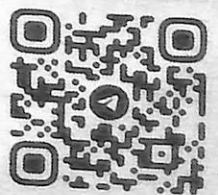
Тэрийээччилэр: СӨ Бырабытыалыстыбата, Саха Өрөспүүбүлүкэтин “Сахабэчээт” Сулаарыстыбаннай автономнай тэрийтэтэ.
Таһаарааччы: СӨ “Сахабэчээт” ГАН
Таһаарааччы: аадырыһа: 677000, Дьокуускай к., Орджоникидзе уул. 31, 124 каб. тел./факс: (411-2) 34-39-17 e-mail: sakhabechat@mail.ru. Российскай Федерация Роскомнадзор СӨ салалтатыгар 2020 с. бос ыйын 3 күнүгэр регистрацияламмыт нүөмөрү — ПИ.№ТУ14-00559.

Эрдээксийэ
аадырыһа: 678670,
Чурапчы сэл.,
П.Пинигина, 26 а.
Төлөпүүннэрбит:
эрэдээктэр — 41-332,
отделлар — 41-265.
E-mail: sanaoloh@mail.ru,
сайт: sanaoloh.ru,
telegram: @sanaoloh

Ааптар суругар этилэр санаа редакция позициятыгар мэлдьи сөп түбэхтэр буолбатах. Сурукка ыйыллар чакчылар кырдыктаахтарыгар эпизитини ааптар тус бэйэтэ сүгэр.

Индекс: ПИ964. Бэчээккэ сакаас № 40 (12019). Кээмэйэ 2 бл. Ахсаана 830. Хаһыат сыаната 26 солк. Хаһыат нэдиэлэбэ биридэ: бээтинсэбэ тахсар.

Хаһыат 09.10.2025 с. бэчээккэ бэрилиннэ, 10.10.2025 с. табыста. Дьокуускай к., Виллюйский переулок, 20 №-дээх дьынтигэр, “Ю.А. Гагарин аатынан Дьокуускайдаагы өрөспүүбүлүкэтээби типография” АУо бэчээттэннэ.

@SANAOLOH